

Comparative Analysis of the Aesthetic and Artistic Education of Students with and without Extracurricular Activities

Zahedeh Rahmanian* | Assistant Professor, Department of Psychology and Counselling, Farhangian University, Tehran, Iran

Abazar KafiMousavi | Assistant Professor, Department of Islamic Education, Farhangian University, Tehran, Iran

Extended Abstract

Introduction

The Fundamental Reform Document of Education considers human beings to possess six dimensions of development: faith-based education, devotional and moral education, economic and vocational education, biological and physical education, scientific and technological education, and aesthetic and artistic education (Ghajari et al., 2020). Aesthetic and artistic education refers to the individual and collective preparation of students to realize the aesthetic and artistic aspects of life (Jafari Kamangar & Zarei, 2021). Eisner (1983) believes that aesthetics and art play a significant role in education, opening new horizons for learners to recognize, perceive, and discover truths. Therefore, by revising the curriculum and complementing it with an aesthetic approach, it is possible to cultivate well-balanced personalities (Fallahi et al., 2011).

Extracurricular activities, such as field trips, festivals, exhibitions, and cultural and artistic competitions, are prominent factors in developing students' aesthetic dimension when they participate in. Extracurricular activities encompass a range of efforts undertaken by children and adolescents under the guidance and supervision of educators, aimed at

Received: 17 Apr 2024 **Revised:** 20 May 2024 **Accepted:** 21 Jul 2024 **Published online:** 21 Aug 2024

* Corresponding Author: zr7911529@chmail.ir

© 2024 The Author(s). This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC BY-NC) license.

DOI: <https://doi.org/10.22034/rip.2024.452971.1024>

uncovering and nurturing their potential talents, thereby fostering their growth and excellence (Taghipoor Sahlabadi et al., 2021).

Studies indicate that extracurricular activities have a significant impact on enhancing learning, fostering group participation, and promoting positive changes in students' attitudes (Ericson, & McKlin, 2012), as well as encouraging an entrepreneurial orientation (Kermani et al., 2021). Groen (2017), in a study, demonstrated a positive correlation between participation in extracurricular activities and spiritual growth. It appears that, a deeper understanding of the artistic and aesthetic processes involved in extracurricular activities is needed to reevaluate the functional perspectives of educational administrators, teachers, and parents regarding these activities. This would facilitate the identification of obstacles and limitations and proposes appropriate solutions. Accordingly, the aim of the present study was to compare students with and without extracurricular activities across various dimensions of aesthetic and artistic education.

Method

In this study, a descriptive research design of the causal-comparative type was employed. The statistical population of the research consisted of students in Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province (in the southwest of Iran), during the 2022-2023 academic year. The main study group included 70 students who participated in extracurricular activities. To select the comparison group, a cluster sampling method was used, where five schools were randomly selected from all schools in the province. From each school, two classes were randomly chosen, and questionnaires were distributed to students who did not actively participate in extracurricular activities.

Data collection was conducted using a researcher-developed questionnaire on the aesthetic and artistic education domain. This questionnaire comprised 24 items and aimed to explore the reasons for students' active participation in cultural and artistic extracurricular activities. Scoring was based on a five-point Likert scale, ranging from "completely false" (1) to "completely true" (5). For content validity, the questionnaire was reviewed by 12 professors and experts in curriculum planning and education, and after making necessary revisions, it was approved by them. Exploratory and confirmatory factor analyses also confirmed the validity of the questionnaire. Significant correlations were found among the items ($P < 0.01$). Cronbach's alpha for the entire scale was estimated at 0.92, while the alpha coefficients for the six dimensions ranged from 0.71 to 0.85. For data analysis, independent t-tests and one-way ANOVA were used. Statistical analyses were performed using SPSS software, version 24.

Results

In examining the differences between groups across the dimensions of aesthetic and artistic education, the normality of the distribution was first assessed separately for each group using the Kolmogorov-Smirnov test. The results indicated that the distribution was normal ($P > 0.05$). Subsequently, the assumption of homogeneity of variances was tested using Levene's test, and the assumption was confirmed ($P > 0.05$). The independent t-test revealed statistically significant differences between students with and without extracurricular activities across all dimensions of aesthetic and artistic education ($P < 0.01$), with the former group exhibiting higher mean scores.

Next, the total scores of the aesthetic and artistic education domain were compared based on demographic indicators. The results showed that there were significant differences based on gender ($P < 0.05$), with boys achieving higher mean scores. Differences based on educational level were also significant ($P < 0.05$), with elementary school students scoring significantly higher than both middle and high school students. A post-hoc Scheffé test indicated that there

was no significant difference between middle and high school students ($P > 0.05$). Additionally, significant differences were observed based on residential location (urban or rural) ($P < 0.05$), with urban students achieving higher mean scores.

Discussion and Conclusion

The objective of the present study was to compare students with and without extracurricular activities across various dimensions of aesthetic and artistic education. Results indicated statistically significant differences between students with and without extracurricular activities across all dimensions, with the former group achieving higher average scores. This finding aligns with previous research (Groen, 2017; Rani & Keshwal, 2016). It appears that, organized extracurricular activities, due to their voluntary nature, responsiveness to student interests and inclinations, and emphasis on values, beliefs, principles, and social standards, contribute to students' individual and collective aesthetic and artistic potential and the pursuit of a virtuous life. Accordingly, the aesthetic and artistic dimensions outlined in the Fundamental Reform Document can serve as a basis for evaluating the suitability of school extracurricular activities.

The study also revealed that the level of aesthetic and artistic education was higher among male students compared to female students. Supplementary analyses indicated that the proportion of female participants in the study was higher than that of males, and in terms of field diversity, females were more engaged in artistic disciplines. One possible factor contributing to the difference in aesthetic and artistic education between the two groups may be methodological. No prior studies were found in the literature that either confirmed or refuted this finding. Therefore, this result should be interpreted with caution until further research is conducted.

Based on other findings, aesthetic and artistic education was higher among elementary school students compared to those in middle and high school. It seems that during elementary school, as students are in the formative stage of personality development and are more influenced by educational environments and adults, extracurricular activities have a greater impact on them. However, in middle and high school, as students enter adolescence and grapple with identity crises, their susceptibility to such influences diminishes. Additionally, at older ages, the diversity of students' interests increases, and extracurricular activities may not seem as varied or appealing to them. Finally, differences were also observed between urban and rural students. It should be noted that the proportion of urban and rural students participating in this study was highly imbalanced, and the observed differences may be influenced by this factor. Furthermore, it is evident that extracurricular activities in rural areas are less diverse, and these students have limited access to resources.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: To comply with ethical standards, questions about the personal information of the subjects were avoided, and the subjects were assured that the information obtained from them was solely to conduct scientific research and would remain confidential and safe with the researcher.

Funding: This article constitutes an extract from the approved research project number IR 02-09-1401001020, which has received financial support from the General Directorate of Education of Kohgiluyeh and Boyer Ahmad Province.

Authors' contribution: All parts of the research and preparation of the article were shared equally between the authors.

Conflict of interest: The authors declare no conflicts of interest.

Acknowledgments: We would like to express our sincere gratitude for the cooperation of all students, education officials, and university professors of Kohgiluyeh& Boyer-Ahmad province, especially Farhangian University.

Keywords: extra-curricular activities, aesthetic education, artistic education

Citation: Rahmanian, Z., & KafiMousavi, A. (2024). Comparative Analysis of the Aesthetic and Artistic Education of Students with and without Extracurricular Activities. *Recent Innovations in Psychology, 1*(4), 88- 99. <https://doi.org/10.22034/rip.2024.452971.1024>

تحلیل مقایسه‌ای تربیت زیبایی‌شناختی و هنری در دانش‌آموزان دارا و بدون فعالیت‌های فوق‌برنامه

استادیار، گروه آموزش روان‌شناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

زاهده رحمانیان *

استادیار، گروه آموزش معارف اسلامی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

اباذر کافی موسوی

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، مقایسه تربیت زیبایی‌شناختی و هنری در دانش‌آموزان دارا و بدون فعالیت‌های فوق‌برنامه بود. طرح پژوهش حاضر از نوع علی - مقایسه‌ای بود. از بین کلیه دانش‌آموزان استان کهگیلویه و بویراحمد به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای ۱۶۳ نفر انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها با پرسشنامه محقق ساخته ۲۴ سؤالی صورت گرفت. روایی محتوایی و پایایی این پرسشنامه مورد بررسی و تأیید قرار گرفت. آزمون t مستقل نشان داد بین دانش‌آموزان دارا و بدون فعالیت‌های فوق‌برنامه فرهنگی و هنری در مولفه‌های ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری تفاوت معناداری وجود دارد ($P < 0/01$). سایر نتایج نشان داد که بر حسب جنسیت، دوره تحصیلی و محل زندگی تفاوت معناداری میان افراد شرکت‌کننده در فعالیت‌های فوق‌برنامه وجود دارد ($P < 0/05$). پسران، دانش‌آموزان ابتدایی و افراد ساکن شهرها میانگین بالاتری داشتند. بر این اساس به نظر می‌رسد دانش‌آموزانی که در فعالیت‌های فرهنگی هنری شرکت می‌کنند دارای سطوح بالاتری از تحول در ساحت زیبایی‌شناختی و هنری هستند.

کلیدواژه‌ها: تربیت زیبایی‌شناختی، تربیت هنری، فعالیت‌های فوق‌برنامه

استناد: رحمانیان، زاهده، و کافی موسوی، اباذر. (۱۴۰۳). تحلیل مقایسه‌ای تربیت زیبایی‌شناختی و هنری در

دانش‌آموزان دارا و بدون فعالیت‌های فوق‌برنامه. *نوآوری‌های اخیر در روان‌شناسی*، ۱(۴)، ۸۸-۹۹.

<https://doi.org/10.22034/rip.2024.452971.1024>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۱/۲۹ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۲/۳۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۳۱ انتشار برخط: ۱۴۰۳/۰۵/۳۱

* نویسنده مسئول: zr7911529@chmail.ir

مقدمه

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش انسان را دارای ساحت‌های شش‌گانه تربیت اعتقادی، تربیت عبادی و اخلاقی، تربیت اقتصادی و حرفه‌ای، تربیت زیستی و بدنی، تربیت علمی فناوری و تربیت زیبایی‌شناختی و هنری می‌داند (قجری و همکاران، ۱۳۹۹). تربیت زیبایی‌شناختی و هنری، به آماده‌سازی فردی و جمعی دانش‌آموزان در مسیر تحقق شأن زیبایی‌شناختی و هنری حیات طیبه اشاره دارد (جعفری کمانگر و زارعی، ۱۴۰۰). تربیت هنری زمینه ایجاد و تقویت رغبت‌ها و مهارت‌های لازم در فراگیران را فراهم کرده و این امکان را به آنان می‌دهد که به کمک تفکر، تخیل و احساس خود به خلق آثار هنری پرداخته و راه‌های مناسب‌تری برای بیان احساسات خود پیدا کنند (آقای ابرندآبادی و همکاران، ۱۳۹۹). آیزنر (۱۹۸۳) معتقد است زیبایی‌شناسی و هنر در تعلیم و تربیت نقش مهمی داشته و افق‌های جدیدی را برای شناخت و ادراک و کشف حقایق به فراگیران نشان می‌دهد. از نظر وی مهم‌ترین اهداف و کارکردهای تربیت هنری در چهار مقوله تولید هنری، نقادای هنری، تاریخ هنر و زیبایی‌شناسی خلاصه شده است. در خلال فعالیت هنری، افراد آثار هنری را تولید می‌کنند، هنر را مورد قدرشناسی و ارزش‌گذاری قرار می‌دهند، ارتباط آن را با فرهنگ و تاریخ درک می‌کنند و نهایتاً قضاوت‌هایی را در مورد هنر ارائه می‌دهند. بنابراین، به کمک اصلاح برنامه درسی و تکمیل آن با رویکرد زیبایی‌شناختی می‌توان به تربیت شخصیت‌هایی متوازن دست‌یافت؛ هرچند ضرورت و چگونگی به کارگیری و رواج این رویکرد در برنامه درسی هنوز به‌خوبی تبیین نشده و نیازمند بررسی بیشتری از جانب متخصصان تعلیم و تربیت است؛ تا اصول، الزامات و چارچوب‌های آن برای وارد شدن در نظام آموزشی و درسی بیش‌ازپیش روشن شود (فلاحی و همکاران، ۱۳۹۰).

یکی از شاخص‌ترین عوامل دستیابی به ساحت زیبایی‌شناختی در دانش‌آموزان، شرکت در اردوها، جشن‌ها، نمایشگاه‌ها و مسابقات فرهنگی و هنری یا همان فعالیت‌های فوق برنامه است. فعالیت‌های فوق برنامه، مجموعه تلاش‌هایی است که از طرف کودکان و نوجوانان با هدایت و نظارت مربیان صورت می‌گیرد تا استعدادها و بالقوه آنان آشکار کرده و رشد و تعالی دهد (تقی‌پور سهل آبادی و همکاران، ۱۴۰۰). اثربخشی فعالیت‌های فوق برنامه در مدارس، غالباً منوط به جنبه‌های زیبایی‌شناختی و هنری و میزان مهارت فردی و گروهی است تا توانایی‌های ذهنی و میزان یادگیری. شرکت‌کنندگان در این فعالیت‌ها، شیوه تعامل و رفتار فردی و گروهی، قوانین و مقررات، رفتارهای هنجار و نابهنجار، بروز عواطف، هیجانات و مهار آن‌ها را تمرین می‌کنند. فعالیت‌های فوق برنامه با مشارکت اختیاری دانش‌آموزان و بر اساس استعدادها و توانایی‌های غیردرسی شکل می‌گیرد و از تعدد و تنوع بالایی برخوردار است (تقی‌پور سهل آبادی و همکاران، ۱۴۰۳).

در برخی از مطالعات به بررسی تبعات شرکت در فعالیت‌های فوق برنامه پرداخته شده است. فتحی هفشجانی و همکاران (۱۳۹۳) تصریح کردند که فعالیت‌های فوق برنامه با شرایط و امکانات محلی تناسب ندارد و به کم کردن مسائل اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان و شکوفا کردن استعدادها کمکی نمی‌کند و فقط تنها به پیشرفت دینی دانش‌آموزان توجه دارد. پاشازاده (۱۴۰۲) در پژوهشی نشان داد که بین فعالیت‌های فوق برنامه با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان رابطه معناداری وجود دارد. مطالعات حاکی از تأثیر فعالیت‌های فوق برنامه بر افزایش یادگیری و گسترش مشارکت‌های گروهی و تغییرات مثبت در نگرش دانش‌آموزان (اریکسون و مک‌کلاین، ۲۰۱۲) و جهت‌گیری کارآفرینانه (کرمانی و همکاران، ۱۴۰۰) است. کمپ (۱۹۹۰) نیز نشان داد که فعالیت‌های اردویی و خارج از کلاس، از نظر وقت و توجهی که دانش‌آموزان برای آن صرف می‌کنند، می‌تواند با یادگیری

علمی به رقابت پردازد. رانی و کشوال (۲۰۱۶) در پژوهشی دیگر به این نتیجه رسیدند که فعالیت‌های فوق‌برنامه گروهی در توسعه مهارت‌های اجتماعی کودکان با ناتوانی ذهنی کمک‌کننده است. گروئن (۲۰۱۷) در پژوهشی نشان داد رابطه مثبتی بین مشارکت در فعالیت‌های فوق‌برنامه و رشد مذهبی وجود دارد و اردوها دانش‌آموزان را برای توسعه ارزش‌ها، شخصیت و سطح عمیق‌تری از ایمان ترغیب می‌کنند.

به نظر می‌رسد فعالیت‌های فوق‌برنامه فرهنگی و هنری با پرورش حس زیبایی‌شناختی در کودکان و نوجوانان، آنان را نسبت به مسائل پیرامون خود حساس‌تر می‌کنند؛ به گونه‌ای که خودآموزی در یادگیری و تقویت قوای حسی، عاطفی و شناختی در آنان نهادینه می‌شود. بدیهی است که تحقق این امر مستلزم برنامه‌ریزی صحیح و حساب‌شده است؛ به همین جهت نیاز به شناخت بیشتر فرایندهای هنری و زیبایی‌شناختی فعالیت‌های فوق‌برنامه وجود دارد تا نگاه عملکردی مدیران آموزش و پرورش، معلمان و اولیا به این گونه فعالیت‌های دانش‌آموزی بازبینی شود و موانع و محدودیت‌های آن مشخص و راه‌حل‌های مناسب ارائه گردد. این بررسی با لحاظ شرایط زیست‌بومی منطقه و فرهنگ حاکم بر آن برای تحقق فعالیت‌های فوق‌برنامه می‌تواند به ارتقای آگاهی دانش‌آموزان و درونی نمودن ارزش‌ها و باورهای صحیح آنان بینجامد. بر این اساس هدف از پژوهش حاضر مقایسه دانش‌آموزان دارا و بدون فعالیت فوق‌برنامه در ابعاد مختلف ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری بود.

روش

در این پژوهش از طرح تحقیق توصیفی از نوع علی-مقایسه‌ای استفاده شد. جامعه آماری پژوهش شامل دانش‌آموزان دوره‌های تحصیلی ابتدایی، متوسطه اول و متوسطه دوم استان کهگیلویه و بویراحمد در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بود. گروه اصلی مطالعه شامل ۷۰ نفر از دانش‌آموزان شرکت‌کننده در فعالیت فوق‌برنامه بود که بر اساس گزارش ادارات آموزش و پرورش و با روش نمونه‌گیری هدفمند و ترجیحی انتخاب شدند. برای انتخاب گروه مقایسه با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای از بین کلیه مدارس استان به صورت تصادفی ساده پنج مدرسه انتخاب شد و از بین کلاس‌های هر مدرسه نیز به صورت تصادفی دو کلاس انتخاب شدند و پرسش‌نامه‌ها در اختیار دانش‌آموزانی که شرکت فعالانه در فعالیت‌های فوق‌برنامه نداشتند، قرار گرفت. در نهایت تعداد ۹۳ نفر دانش‌آموز فاقد فعالیت فوق‌برنامه وارد پژوهش شدند. در هنگام اجرا، در ابتدا در خصوص اهداف پژوهش، توضیحاتی به دانش‌آموزان داده شد و بر محرمانه بودن اطلاعات تأکید گردید. شرکت در پژوهش کاملاً داوطلبانه بوده و هر یک از دانش‌آموزان در صورت تمایل می‌توانستند پرسشنامه‌ها را تکمیل نکنند. پرسشنامه بدون نام بودند. هزینه‌ای به واسطه شرکت در پژوهش بر دانش‌آموزان تحمیل نگردید. گردآوری داده‌ها با ابزار ذیل صورت گرفت:

پرسش‌نامه محقق ساخته ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری: این پرسشنامه دارای ۲۴ عبارت است و به بررسی دلایل شرکت فعالانه دانش‌آموزان در فعالیت‌های فوق‌برنامه فرهنگی و هنری می‌پردازد. نمره گذاری در طیف پنج درجه‌ای از کاملاً نادرست (۱) تا کاملاً درست (۵) صورت می‌گیرد. عبارت‌های این پرسشنامه در شش بعد پرورش حواس، فراهم‌سازی زمینه‌های مناسب پرورش تخیل و قوه خیال، تأکید بر فراهم‌سازی زمینه‌های کسب شایستگی رمزگذاری و رمزگشایی برای دانش‌آموزان، تلقی تربیت زیبایی‌شناختی و هنری به مثابه تربیت همگانی، تأکید بر فراهم‌سازی زمینه‌ها و شرایط آفرینش‌گری و خلاقیت برای دانش‌آموزان، تأکید بر تربیت زیبایی‌شناختی و هنری به منزله یک فرابرنامه درسی و روح حاکم بر کل برنامه‌های درسی و تأکید بر

انعطاف‌پذیری تربیت‌زیبایی‌شناختی و هنری قرار دارد. نمره کل برای ساحت تربیت‌زیبایی‌شناختی و هنری با مجموع نمرات زیر مقیاس‌ها به دست می‌آید. در بررسی روایی محتوایی، پرسشنامه در اختیار ۱۲ نفر از اساتید و متخصصان برنامه‌ریزی درسی و تعلیم و تربیت قرار گرفت و با انجام اصلاحاتی به تأیید ایشان رسید. تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی نیز روایی پرسشنامه را تأیید نمودند. بین عبارات‌ها همبستگی معناداری وجود داشت ($P < 0/01$). آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۹۲ برآورد شد. آلفای کرونباخ ابعاد ششگانه از ۰/۷۱ تا ۰/۸۵ در تغییر بود.

در تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون t مستقل و تحلیل واریانس یکراهه استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل‌های آماری از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ استفاده شد.

یافته‌ها

بر اساس یافته‌های جمعیت‌شناختی ۴۲/۹ درصد (۷۰ نفر) پسر و ۵۷/۱ درصد (۹۳ نفر) شرکت‌کنندگان دختر بودند. سایر نتایج نشان داد که ۲۹/۵ درصد (۴۸ نفر) شرکت‌کنندگان در سنین ۷ تا ۱۲ سال (دوره ابتدایی)، ۳۲/۵ درصد (۵۳ نفر) در سنین ۱۳ تا ۱۵ سال (دوره متوسطه اول) و ۳۸/۰ درصد (۶۲ نفر) در سنین ۱۶ تا ۱۸ سال (دوره متوسطه دوم) قرار داشتند. ۷۹/۸ درصد (۱۳۰ نفر) دانش‌آموزان در مدارس شهری و ۲۴/۲ درصد (۳۳ نفر) در مدارس روستایی مشغول به تحصیل بودند. ۱۷/۱ درصد (۱۲ نفر) از دانش‌آموزان دارای فعالیت فوق‌برنامه در فعالیت‌های فوق‌برنامه علمی، ۴۴/۳ درصد (۳۱ نفر) در فعالیت‌های ورزشی و تفریحی، ۲۲/۹ درصد (۱۶ نفر) در فعالیت‌های مذهبی و ۱۵/۷ درصد (۱۱ نفر) در فعالیت‌های هنری مشارکت داشتند.

در بررسی تفاوت‌های بین گروهی در ابعاد ساحت تربیت‌زیبایی‌شناختی و هنری، ابتدا نرمال بودن توزیع به تفکیک گروه‌ها با آزمون کالموگروف اسمیرنوف بررسی شد. نتایج نشان داد که توزیع نرمال است ($P > 0/05$). در ادامه مفروضه همگنی واریانس‌ها با آزمون لون بررسی شد و مفروضه محقق گردید ($P > 0/05$). مقایسه بین گروهی در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱. مقایسه ابعاد ساحت تربیت‌زیبایی‌شناختی و هنری بر حسب مشارکت در فعالیت‌های فوق‌برنامه

متغیر	بدون فعالیت (۹۳ نفر)		دارای فعالیت (۷۰ نفر)		آماره t
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
ساحت تربیت‌زیبایی‌شناختی و هنری	۳/۰۸	۱/۰۱	۴/۲۴	۱/۱۲	۴/۹۰ **
تأکید بر پرورش حواس	۳/۱۰	۱/۰۹	۴/۰۵	۱/۰۷	۳/۶۳ **
فراهم‌سازی زمینه‌های مناسب پرورش تخیل و قوه خیال	۳/۱۳	۱/۰۲	۴/۲۳	۱/۰۶	۵/۰۴ **
تأکید بر فراهم‌سازی زمینه‌های کسب شایستگی رمزگذاری و رمزگشایی برای دانش‌آموزان	۳/۱۴	۱/۰۲	۴/۱۴	۱/۰۰	۲/۵۹ **
تأکید بر فراهم‌سازی زمینه‌ها و شرایط آفرینشگری و خلاقیت برای دانش‌آموزان	۳/۲۲	۱/۰۸	۴/۰۴	۱/۰۷	۳/۰۷ **
تأکید بر انعطاف‌پذیری تربیت‌زیبایی‌شناختی و هنری	۳/۱۱	۱/۰۶	۴/۰۶	۱/۰۹	۳/۲۳ **
تأکید بر فراهم‌آوردن زمینه‌گرایش و تخصص هنری در دانش‌آموزان	۳/۰۹	۱/۰۱	۳/۹۸	۱/۱۱	۵/۰۳ **

** تمامی ضرایب t در سطح $P < 0/01$ معنادارند.

جدول ۱ نشان می‌دهد که در تمامی ابعاد ساحت تربیتی‌زیبایی‌شناختی و هنری، میان دو گروه دانش‌آموزان بدون فعالیت فوق‌برنامه و دارای آن تفاوت آماری معناداری وجود دارد ($P < 0/01$) و دانش‌آموزان شرکت‌کننده در فعالیت‌های فوق‌برنامه میانگین بالاتری دارند.

در ادامه به مقایسه نمره کل ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری بر اساس شاخص‌های جمعیت‌شناختی در دانش‌آموزان شرکت‌کننده در فعالیت‌های فوق‌برنامه با آزمون t مستقل و تحلیل واریانس یک‌راهه پرداخته شد. مفروضات تحلیل شامل نرمال بودن توزیع به تفکیک گروه‌ها با آزمون کالموگروف اسمیرنوف ($P > 0/05$) و همگنی واریانس‌ها با آزمون لون ($P > 0/05$) محقق شدند. نتایج نشان داد که بر حسب جنسیت تفاوت معناداری وجود داشته ($P < 0/05$) و پسران میانگین بالاتری دارند. تفاوت‌ها بر حسب دوره تحصیلی نیز معنادار بود ($P < 0/05$) و دانش‌آموزان ابتدایی به طور معناداری میانگین بالاتری نسبت به دانش‌آموزان متوسطه اول و دوم داشتند. آزمون تعقیبی شفه نشان داد که بین دانش‌آموزان متوسطه اول و دوم تفاوت معناداری وجود ندارد ($P > 0/05$). بر حسب محل زندگی (شهری یا روستایی) نیز تفاوت‌های بین گروهی معنادار بود ($P < 0/05$) و دانش‌آموزان شهری از میانگین بالاتری برخوردار بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر مقایسه دانش‌آموزان دارا و بدون فعالیت فوق‌برنامه در ابعاد مختلف ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری بود. نتایج نشان داد که در تمامی ابعاد میان دو گروه دانش‌آموزان بدون فعالیت فوق‌برنامه و دارای آن تفاوت آماری معناداری وجود دارد و دانش‌آموزان شرکت‌کننده در فعالیت‌های فوق‌برنامه میانگین بالاتری دارند. این یافته با پژوهش‌های پیشین همسویی دارد. گروئن (۲۰۱۷) نشان داد که اردوهای تربیتی، دانش‌آموزان را برای توسعه ارزش‌ها، شخصیت و سطح عمیق‌تر ایمان ترغیب می‌کنند. رانی و کشوال (۲۰۱۶) نیز به این نتیجه رسیدند که فعالیت‌های فوق‌برنامه گروهی در توسعه مهارت‌های اجتماعی کودکان با ناتوانی ذهنی اثر دارد. در تبیین این یافته چنین به نظر می‌رسد که فعالیت‌های سازمان‌یافته و پیش‌بینی‌شده خارج از مدرسه، به‌واسطه ماهیت داوطلبانه بودن و پاسخگویی در قبال علایق و رغبت‌های دانش‌آموزان و تأکید بر حفظ ارزش‌ها، باورها، اصول و استانداردهای اجتماعی به آماده‌سازی فردی و جمعی دانش‌آموزان در مسیر تحقق شأن زیبایی‌شناختی و هنری حیات طیبه کمک می‌کند. بر این اساس ساحت‌های زیبایی‌شناختی و هنری سند تحول بنیادین می‌توانند پایه‌ای ارزیابی مطلوبیت فعالیت‌های فوق‌برنامه مدارس باشند.

یافته‌های پژوهشی نشان داد که دانش‌آموزان دارای مشارکت بیشتر در فعالیت‌های فوق‌برنامه از لحاظ تأکید بر پرورش حواس خود، فراهم‌سازی زمینه‌های مناسب پرورش تخیل و قوه خیال، تأکید بر فراهم‌سازی زمینه‌های کسب شایستگی رمزگذاری و رمزگشایی، تأکید بر فراهم‌سازی زمینه‌ها و شرایط آفرینشگری و خلاقیت، تأکید بر انعطاف‌پذیری تربیت زیبایی‌شناختی و هنری، برای خود اهمیت بیشتری قائل هستند و در نتیجه فواید بیشتری از بعد زیبایی‌شناختی و هنری کسب می‌نمایند؛ چرا که فعالیت‌های هنری، آمیزه‌ای از احساس و تفکر است. به نظر می‌رسد فعالیت‌های فوق‌برنامه حواس را تقویت می‌کنند، باعث توسعه مهارت‌های تفکر می‌شوند، زمینه بروز اخلاقیات را فراهم می‌نمایند، حس زیبایی‌شناختی را توسعه می‌دهند، باعث تلطیف روحیه و آرامش روانی می‌شوند، باعث ایجاد نظم و انضباط در فرد شده و به رشد متعادل ابعاد شناختی، عاطفی، اجتماعی و اخلاقی فراگیران کمک می‌کنند. بر این اساس، می‌توان از طریق فعالیت‌های فوق‌برنامه به توسعه ساحت‌های زیبایی‌شناختی و هنری کمک کرد. دانش‌آموزان با مشارکت در فعالیت‌های فوق‌برنامه، راه‌های مناسب‌تری برای بیان احساسات خود کشف می‌کنند و این احساسات را در قالب تولیدات هنری ارائه می‌دهند. بدین ترتیب در هر خلاقیت هنری، دانش‌آموزان میان ابزار، اشیا، تفکرات، احساسات و تخیلات خود ارتباطی تازه برقرار می‌سازند و

به پدیده‌ها و اشیای پیرامون خود، نگاهی متفاوت پیدا می‌کنند. به همین دلیل انجام فعالیت‌های فوق برنامه، از جمله برگزاری جشن‌ها و آیین‌ها و برپایی نمایشگاه‌های دستاوردهای هنری و یا بازدید از موزه‌ها، آثار و اماکن باستانی، آثار باستانی، کارگاه‌های صنایع دستی، محل انجام فعالیت‌های بومی مانند گلاب‌گیری، رنگرزی، نخ‌ریسی، قالی‌بافی، گلیم‌بافی، پارچه‌بافی و همچنین اجرای مراسم محلی مانند تعزیه‌خوانی، قالی‌شوران، غبارروبی اماکن متبرکه و شرکت در مسابقات متنوع با گرایش هنرهای سنتی و جدید می‌تواند ساحت زیبایی‌شناختی دانش‌آموزان را تقویت نماید.

پژوهش همچنین نشان داد که میزان تربیت زیبایی‌شناختی و هنری در پسران بیشتر از دختران است. تحلیل‌های جانبی نشان داد که نسبت دختران شرکت‌کننده در پژوهش بیشتر از پسران بوده و از نظر تنوع رشته‌ها آنان بیشتر در رشته‌های هنری مشغول به فعالیت بوده‌اند. شاید یکی از عوامل ایجادکننده تفاوت در تربیت زیبایی‌شناختی و هنری در بین دو گروه این عامل روش‌شناختی باشد. در پیشینه پژوهشی مطالعه‌ای که تأیید یا ردکننده این یافته باشد، به دست نیامد. بر این اساس تا انجام پژوهش‌های بیشتر باید این یافته با احتیاط تفسیر شود. بر اساس سایر یافته‌ها، تربیت زیبایی‌شناختی و هنری در دانش‌آموزان ابتدایی بالاتر از دوره متوسطه اول و دوم بود. به نظر می‌رسد در دوره ابتدایی چون دانش‌آموزان در مرحله شکل‌گیری شخصیتی بوده و بیشتر از محیط‌های آموزشی و افراد بزرگسال اثر می‌پذیرند، فعالیت‌های فوق برنامه نیز بر آنان اثر بیشتری دارد. اما در دوره متوسطه چون دانش‌آموزان وارد نوجوانی شده و درگیر بحران هویت یابی می‌شوند، اثرپذیری آنان کمتر می‌شود. علاوه بر آن در سنین بالاتر تنوع در رشته‌های مورد علاقه دانش‌آموزان بیشتر می‌شود و شاید فعالیت‌های فوق برنامه برای آنان متنوع و دلچسب به نظر نرسند. در نهایت میان دانش‌آموزان شهری و روستایی نیز تفاوت وجود داشت. باید در نظر داشت که نسبت دانش‌آموزان شهری و روستایی شرکت‌کننده در این پژوهش بسیار متفاوت بود و تفاوت به دست آمده می‌تواند متأثر از این مورد باشد. علاوه بر آن بدیهی است که فعالیت‌های فوق برنامه در مناطق روستایی از تنوع کمتری برخوردارند و این دانش‌آموزان دسترسی کمتری به امکانات دارند.

از جمله کاربردهای این پژوهش، زمینه‌سازی برای بازسازی پیوند میان طراحان سند تحول بنیادین و مجریان (پیوند بین پژوهش و عمل)، تلاش برای دستیابی به نوعی اشتراک مفهومی میان متخصصان برنامه درسی و تعلیم و تربیت، به مثابه طراحان اصلی برنامه‌های راهبردی، همچون سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، با معلمان و دانش‌آموزان به مثابه مجریان و مخاطبان اصلی این برنامه‌های طراحی شده، است. از محدودیت‌های موجود در این پژوهش، استفاده از روش مطالعه توصیفی با استفاده از پرسش‌نامه خودگزارشی بود. با این حال، مفاهیم فعالیت فرهنگی-هنری در راستای ساحت تربیت زیبایی‌شناختی و هنری در سند تحول بنیادین قرار دارد که در این پژوهش به آن‌ها توجه شده است. با توجه به این که داده‌های حاصل از این پژوهش، محصول پاسخ دانش‌آموزان جوان اهل استان کهگیلویه و بویراحمد است، تعمیم نتایج این پژوهش به دیگر گروه‌های مختلف دانش‌آموزان نیازمند احتیاط است.

ملاحظات اخلاقی

به منظور رعایت موازین اخلاقی از پرسش در مورد اطلاعات شخصی افراد خودداری شد و به آزمودنی‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات اخذ شده از آن‌ها صرفاً جهت انجام پژوهش علمی بوده و نزد محقق محفوظ و محرمانه می‌ماند.

حمایت مالی و سپاسگزاری

این مقاله مستخرج از طرح پژوهشی مصوب اداره کل آموزش و پرورش استان کهگیلویه و بویراحمد به شماره IR02-09-1401001020 است. بدین وسیله از تمامی دانش آموزان، مسئولان آموزش و پرورش، اساتید دانشگاه‌های استان کهگیلویه و بویراحمد به ویژه دانشگاه فرهنگیان تقدیر و تشکر می‌گردد.

تعارض منافع

در این مقاله هیچ گونه تعارض منافی وجود ندارد.

منابع

- آقایی ابرندآبادی، سیده الهام، ماهروزاده، طیبه، و ایمانی نائینی، محسن. (۱۳۹۹). رویکرد ساحت تربیت هنری و زیبایی شناختی، رویکرد موضوع محور یا رویکرد دریافت احساس و معنا. پژوهش در برنامه ریزی درسی، ۱۷(۳۸)، ۱-۱۱.
<https://doi.org/10.30486/jsre.2020.560455.1087>
- پاشازاده، الهه. (۱۴۰۲). بررسی رابطه بین فعالیت‌های فوق برنامه با سازگاری اجتماعی دانش آموزان متوسطه نظری شهرستان ماکو. پیشرفت‌های نوین در روانشناسی، علوم تربیتی و آموزش و پرورش، ۶، ۱۴-۲۹. URL: <https://www.jonapte.ir/fa/showart-9dc1fb2163a535da429ec73ec57ec6fa>
- تقی پور سهل آبادی، حبیب اله، عباسی، عفت، کیان، مرجان، و رضایی کرمانی نسب پور، محمدعلی. (۱۴۰۰). تدوین ساختار فعالیت‌های فوق برنامه مدارس با توجه به سیره امام رضا (ع). فرهنگ رضوی، ۹(۳)، ۶۳-۸۹.
<https://doi.org/10.22034/farzv.2021.239971.1547>
- تقی پور سهل آبادی، حبیب اله، عباسی، عفت، کیان، مرجان، و رضایی کرمانی نسب پور، محمدعلی. (۱۴۰۳). ابعاد تربیتی فعالیت‌های فوق برنامه مدارس مبتنی بر سیره امام رضا (ع). جامعه شناسی آموزش و پرورش، ۱۰(۱)، ۴۴۴-۴۵۴.
<https://doi.org/10.22034/ijes.2024.2014049.1485>
- جعفری کمانگر، فاطمه، و زارعی، مریم. (۱۴۰۰). نگرش انتقادی به پابندی کتب فارسی به ساحت زیبایی شناسی و هنری سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. پژوهشنامه انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی، ۲۱(۹)، ۱۶۸-۱۴۷.
<https://doi.org/10.30465/crtls.2021.31811.1912>
- فتحی هفشجانی، کیومرث، تورانی، حیدر، حسین زاده، فاطمه، صادقی، زینب. (۱۳۹۴). سنجش سطح اعتماد الکترونیک مدارس با استفاده از مدل گسترش عملکرد کیفیت. مدیریت بر آموزش سازمان‌ها، ۴(۱)، ۱۸۳-۱۶۳. URL: <http://journalieaa.ir/article-1-33-fa.html>
- فلاحی، ویدا، صفری، یحیی، و یوسف فرحنگ، ماندانا. (۱۳۹۰). تاثیر آموزش با رویکرد تربیت هنری بر فعالیت‌های هنری و مهارت‌های فرآیندی دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی. نوآوری‌های آموزشی، ۱۰(۳۹)، ۱۱۸-۱۰۱. URL: https://noavaryedu.oerp.ir/article_78955.html
- قجری، ناصر، مزیدی، محمد، و شمشیری، بابک. (۱۳۹۹). واکاوی و فهم اهم چالش‌ها و موانع عملی پیش رو در تحقق سند تحول بنیادین با تمرکز بر زیرنظام‌های اصلی آن. پژوهش‌های برنامه درسی، ۱۰(۱)، ۱-۳۳.
<https://doi.org/10.22099/jcr.2020.5816>
- کرمانی، مهدی، نوغانی دخت بهمنی، محسن، آسمانی، فاطمه، و برادران کاشانی، زهرا. (۱۴۰۰). فوق برنامه‌ها و جهت گیری کارآفرینانه در فرهنگ سازمانی دانشگاه؛ مطالعه موردی دانشگاه فردوسی مشهد. آموزش عالی ایران، ۱۳(۳)، ۱۱۹-۱۰۱. URL: <http://dorl.net/dor/20.1001.1.20088000.1400.13.3.1.9>

References

- Aghaie Abrandabadi, SE., Mahrouzadeh, T., & Imani Naieni, M. (2020). An artistic and aesthetic education approach, a subject-based approach or an approach to feeling and meaning. *Curriculum Planning*, 17(65), 1-11 (In Persain). <https://doi.org/10.30486/jsre.2020.560455.1087>

- Camp, W. G. (1990). Participation in student activities and achievement: A covariance structural analysis. *The Journal of Educational Research*, 83(5), 272-278. <https://doi.org/10.1080/00220671.1990.10885969>
- Eisner, E. W. (1983). On the relationship of conception to representation. *Art Education*, 36(2), 22-27. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00043125.1983.11653394>
- Ericson, B., & McKlin, T. (2012, February). Effective and sustainable computing summer camps. In *Proceedings of the 43rd ACM technical symposium on Computer Science Education* (pp. 289-294). URL: <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/2157136.2157223>
- Fallahi, V. , Safari, Y. and Yousef Farahnak, M. (2011). A Study on the impact of instruction with art education approach on artistic functions and processing skills of Iranian 4th grade students. *Journal of Educational Innovations*, 10(3), 101-118 (In Persain). URL: https://noavaryedu.oerp.ir/article_78955.html?lang=en
- Fathi Hafeshjani, K., Tourani, H., Hosseinzadeh, F., Sadeghi, Z. (2015). Assessing the Level of Electronic Trust in High Schools by Applying the Quality Function Development (QFD) Model. *Journal of Management in Organizational Education*, 4(1), 163-183 (In Persian). URL: <http://journalieaa.ir/article-1-33-en.html>
- Groen, A. (2017). *Effect Of Extra-Curricular Activities On Students' Spiritual Growth*. Master Of Education Program Theses. Dordt University. URL: https://digitalcollections.dordt.edu/med_theses/107/
- Jafari Kamangar, F, & Zarei, M. (2021). Critical Viewpoint on the Obedience of High School Persian Books to the Field of Aesthetics and Art Document of the Fundamental Revolution of Education. *Critical Studies in Texts & Programs of Human Sciences*, 21(9), 133-154 (In Persian). <https://doi.org/10.30465/crtls.2021.31811.1912>
- Kermani, M., Noghani Dokht Bahmani, M., Asemani, F., & Baradaran Kashani, Z. (2021). Extra-curricular activities and entrepreneurial orientation in the organizational culture of the university; Case Study of Ferdowsi University of Mashhad. *Journal of Iranian Higher Education*, 13(3), 101-119 (In Persain). URL: <http://dorl.net/dor/20.1001.1.20088000.1400.13.3.1.9>
- Ghajari, N., Mazidi, M., & Shamshiri, B. (2020). Understanding the Most Significant Challenges to Execution of the Document of Fundamental Transformation in the Education System of Iran; a Focus on Its Main. *Journal of Curriculum Research*, 10(1), 1-33 (In Persian). <https://doi.org/10.22099/jcr.2020.5816>
- Pashazadeh, E. (2023). Investigating the relationship between extracurricular activities and social adjustment of secondary school students in Maku city. *New advances in psychology, educational sciences, and education*, 60, 14-29 (In Persian). URL: <https://www.jonapte.ir/fa/showart-9dc1fb2163a535da429ec73ec57ec6fa>
- Rani, M., & Keshwal, H. S. (2016). Effect of co-curricular activities on development of social skills of children with intellectual disability. *Journal of Disability Management and rehabilitation*, 18-21. URL: <https://www.semanticscholar.org/paper/Effect->
- Taghipoor Sahlabadi, H., Abbasi, E., Kian, M., & Rezaekermani Nasabpur, M. (2021). Compilation of the Structure of Extracurricular Activities According to the Methodology of Imam Riḍā (as). *Journal of Razavi Culture*, 9(35), 63-89 (In Persian). <https://doi.org/10.22034/farzv.2021.239971.1547>
- Taghipour Sahlabadi, H., Abbasi, E., Kian, M., & Rezai Kermani Nesbpour, M. A. (2024). The Educational Dimensions of the Extracurricular Activities of Schools based on the Life of Imam Reza (AS). *Sociology of Education*, 10(1), 444-454 (In Persian). <https://doi.org/10.22034/ijes.2024.2014049.1485>